

Granskning av grönbok om en utvidgning av EU:s skydd av geografiska ursprungsbe-teckningar

Sammanfattning

I detta utlåtande behandlar utskottet Europeiska kommissionens grönbok Tillvarata Europas traditionella kunnande på bästa sätt: en möjlig utvidgning av Europeiska unionens skydd av geografiska ursprungsbe-teckningar till andra produkter än jordbruksprodukter (KOM(2014) 469).

I sitt ställningstagande redovisar utskottet uppfattningen att kommissionens bedömning att ett utökat skydd av geografiska ursprungsbe-teckningar till andra produkter än de som redan åtnjuter ett sådant skydd kan vara till gagn för konsumenter. Utskottet framhåller samtidigt att ett sådant utökat skydd, om det införs, måste utformas så att det inte innebär utökade administrativa kostnader för företagen. Utskottet anser också att det är av vikt att ett eventuellt system inte heller inverkar negativt på internationella handelsförhandlingar eller bidrar till ökade handelshinder.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Innehållsförteckning	2
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	4
Ärendet och dess beredning	4
Bakgrund	4
Grönbokens huvudsakliga innehåll	5
Utskottets överväganden	6
Granskning av grönbok om en utvidgning av EU:s skydd av geografiska ursprungsbeteckningar	6
Kommissionens grönbok	6
Vissa kompletterande uppgifter	8
Utskottets ställningstagande	9
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över granskade dokument	11

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Granskning av grönbok om en utvidgning av EU:s skydd av geografiska ursprungsbeteckningar

Riksdagen lägger utlåtandet till handlingarna.

Stockholm den 16 oktober 2014

På näringsutskottets vägnar

Jennie Nilsson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Jennie Nilsson (S), Catharina Elmsäter-Svärd (M), Hans Rothenberg (M), Ingemar Nilsson (S), Josef Fransson (SD), Cecilie Tenfjord-Toftby (M), Christer Engelhardt (S), Helena Lindahl (C), Lise Nordin (MP), Ann-Charlotte Hammar Johnsson (M), Anna Wallén (S), Mattias Bäckström Johansson (SD), Christer Nylander (FP), Birger Lahti (V), Penilla Gunther (KD), Mattias Jonsson (S) och Per-Arne Håkansson (S).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I enlighet med 10 kap. 5 § riksdagsordningen hänvisade kammaren den 29 juli 2014 Europeiska kommissionens grönbok om en möjlig utvidgning av EU:s skydd av geografiska ursprungsbezeichnungar till andra produkter än jordbruksprodukter (KOM(2014) 469) till näringsutskottet för granskning.

Den 1 september 2014 tog utskottet emot Regeringskansliets faktapromemoria 2013/14:FPM111 med anledning av grönboken.

Kommissionens offentliga samråd kring grönboken pågår t.o.m. den 28 oktober 2014.

Bakgrund

En geografisk ursprungsbezeichnung är en beteckning, oftast ett namn, som används på varor från ett visst geografiskt område och som betecknar en viss kvalitet eller egenskap som anses förbunden med det geografiska området. Ett exempel är champagne, en beteckning som används för en viss typ av pärlande vin från det franska landskapet Champagne. Vissa sådana beteckningar åtnjuter ett immateriellt rättighetsskydd.

I dag finns det ett enhetligt skydd av geografiska ursprungsbezeichnungar på EU-nivå för jordbruksprodukter och livsmedel, vin, aromatiserade viner och spritdrycker. Produkter som omfattas av skyddet har ett långtgående rättsligt skydd i hela EU. Exempel på svenska produkter som åtnjuter ett sådant skydd är Kalixlövrom och skånsk spettekaka. Det finns inget skydd på EU-nivå av geografiska ursprungsbezeichnungar av andra produktkategorier än de ovan nämnda. Däremot finns det i 15 EU-länder någon typ av nationellt regelverk till skydd för geografiska ursprungsbezeichnungar för andra typer av produkter.¹ I Sverige finns det inte något rättsligt skydd av geografiska ursprungsbezeichnungar utöver gällande EU-regler. I samtliga medlemsstater finns det dock ett grundskydd i form av lagar om illojal konkurrens eller vilseledande av konsumenter, liksom möjligheter till varumärkesskydd.

Utöver geografiska ursprungsbezeichnungar åtnjuter även garanterade traditionella specialiteter såsom falukorv ett rättsligt skydd på EU-nivå.

Frågan om en möjlig utvidgning av skyddet av geografiska ursprungsbezeichnungar till andra produkter än jordbruksprodukter väcktes av kommissionen i maj 2011 genom meddelandet En inre marknad för immateriella rättigheter (KOM(2014) 287). Meddelandet följdes upp i mars 2013 genom en studie om skydd av geografiska ursprungsbezeichnungar till andra produkter än

¹ I Belgien, Bulgarien, Kroatien, Tjeckien, Estland, Frankrike, Tyskland, Ungern, Lettland, Polen, Portugal, Rumänien, Slovakien, Slovenien och Spanien.

jordbruksprodukter inom den inre marknaden.² Kommissionen åberopat studiens resultat som stöd för att de befintliga rättsliga instrument som finns i EU i dag är otillräckliga.

Grönbokens huvudsakliga innehåll

Kommissionens grönbok Tillvarata Europas traditionella kunnande på bästa sätt: en möjlig utvidgning av Europeiska unionens skydd av geografiska ursprungsbezeichnungar till andra produkter än jordbruksprodukter (KOM(2014) 469) presenterades den 15 juli 2014. Kommissionen vill väcka frågan om skyddet för geografiska ursprungsbezeichnungar bör utökas till att omfatta produkter som i dag inte åtnjuter ett sådant skydd. Grönboken är avsedd som ett samråds- och diskussionsunderlag i denna fråga. Den innehåller inga konkreta förslag till ny lagstiftning. I grönboken argumenterar kommissionen för att ett utökat skydd av geografiska ursprungsbezeichnungar skulle kunna medföra flera fördelar. Man menar att ett sådant skydd skulle ge fördelar på i huvudsak fyra områden: det skulle ge ekonomiska fördelar, fördelar för konsumenterna, det skulle innebära ett stöd för EU:s internationella insatser för att öka skyddet av geografiska beteckningar, och det skulle bidra till bibehållandet av europeiskt kulturarv och mångfald.

² Study on geographical indications protection for non-agricultural products in the internal market.

Utskottets överväganden

Granskning av grönbok om en utvidgning av EU:s skydd av geografiska ursprungsbe-teckningar

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen lägger utlåtandet till handlingarna. Utskottet instämmer i kommissionens bedömning att ett utökat skydd av geografiska ursprungsbe-teckningar till andra produkter än de som redan åtnjuter ett sådant skydd kan vara till gagn för konsumenter. Utskottet framhåller samtidigt att ett sådant utökat skydd, om det införs, måste utformas så att det inte innebär utökade administrativa kostnader för företagen. Utskottet anser också att det är av vikt att ett eventuellt system inte heller inverkar negativt på internationella handelsförhandlingar eller bidrar till ökade handelshinder.

Kommissionens grönbok

Allmänt

Grönbokens syfte är att stimulera till diskussion om frågan om det finns ett behov av att utvidga det rättsliga skyddet för geografiska ursprungsbe-teckningar till att även gälla andra produkter än de som i dag åtnjuter ett sådant skydd på EU-nivå, och i så fall vilken form ett sådant utvidgat skydd skulle kunna ha.

Grönboken innehåller inga konkreta förslag till ny lagstiftning. Den innehåller 45 frågor, vilka är avsedda att fungera som underlag till kommissionens offentliga samråd.

I grönboken redogör kommissionen för det gällande rättsliga läget i EU. Man redogör för hur det nuvarande skyddet av geografiska ursprungsbe-teckningar för jordbruksvaror m.m. ser ut i dag och för vilka former av skydd det i dag finns för geografiska ursprungsbe-teckningar på nationell nivå bland medlemsstaterna.

Möjliga effekter av ett utvidgat skydd av geografiska ursprungsbe-teckningar

Kommissionen redogör för vilka de potentiella vinsterna och fördelarna med ett utökat skydd av geografiska ursprungsbe-teckningar för icke-jordbruksprodukter på EU-nivå skulle kunna vara. Man förutspår att ett sådant skydd skulle ge fördelar på i huvudsak fyra områden.

För det första anför man att ett harmoniserat EU-system för geografiska ursprungsbe-teckningar skulle kunna medföra vissa ekonomiska fördelar. Ett

utökat skydd skulle dels kunna bidra till en ökad försäljning av varor som har av ett sådant skydd, dels skulle det innebära ett mer effektivt och enhetligt skydd för producenter mot förluster som orsakas av förfälskning eller imitation. Man anför också att ett utökat skydd kan bidra till en höjd sysselsättningsgrad framför allt i små och medelstora företag i fattigare regioner.

För det andra anför man att ett sådant skydd skulle öka konsumenternas möjligheter att fatta informerade köpbeslut.

För det tredje argumenterar kommissionen för att skapandet av ett enhetligt skydd av geografiska ursprungsbeteckningar till andra produkter än jordbruksprodukter kan fungera som ett stöd för EU:s internationella insatser för att öka skyddet av geografiska beteckningar. Man anför att frånvaron av ett harmoniserat system till skydd för geografiska ursprungsbeteckningar för icke-jordbruksprodukter påverkar EU:s förhandlingsförmåga bilateralt i t.ex. frihandelsförhandlingar. Många av EU:s handelspartner har sådana skyddssystem, och frågan har enligt kommissionen blivit allt viktigare i ett antal bilaterala förhandlingar. Ett enhetligt skydd av geografiska ursprungsbeteckningar till andra produkter än jordbruksprodukter på EU-nivå skulle också kunna förbättra EU:s förhandlingsmöjligheter inom ramen för Världshandelsorganisationen (WTO).

För det fjärde pekar kommissionen på det värde man anser att ett utökat skydd av geografiska ursprungsbeteckningar skulle kunna ha i det att det skulle bidra till att bevara europeiska traditioner, kunnande, en mångfald av kulturyttringar och kulturarv.

Alternativa utformningar av ett utvidgat skydd av geografiska ursprungsbeteckningar

I grönboken presenteras två alternativ för hur ett stärkt skydd av geografiska ursprungsbeteckningar för andra produkter än jordbruksprodukter skulle kunna te sig.

Det första alternativet innebär en harmonisering av nationell lagstiftning. Detta skulle medföra att länder – däribland Sverige – som i dag saknar ett skydd för geografiska ursprungsbeteckningar för andra produkter än jordbruksprodukter skulle behöva införa någon form av nationell lagstiftning i detta syfte. Systemet skulle baseras på ömsesidigt erkännande och skydd av geografiska ursprungsbeteckningar från samtliga medlemsstater i varje medlemsstat. Kommissionen påpekar att detta alternativ övervägdes men förkastades när skyddet för geografiska ursprungsbeteckningar för jordbruksprodukter infördes.

Det andra alternativet är att införa ett enhetligt EU-övergripande system. Ett sådant system används för närvarande för geografiska ursprungsbeteckningar för jordbruksvaror.

Frågor att beakta vid utformandet av ett utvidgat skydd av geografiska ursprungsbeteckningar

Kommissionen väcker också ett antal frågor som mer konkret rör hur utformningen av ett utvidgat skydd av geografiska ursprungsbeteckningar skulle kunna se ut. Det gäller exempelvis frågor om utformningen av märken, namn och symboler, hur ett system för registrering av beteckningar skulle kunna utformas, vilka aktörer som bör ges möjlighet att ansöka om skydd, samt flera liknande frågor.

Vissa kompletterande uppgifter

Regeringskansliets faktapromemoria

Den 1 september 2014 tog utskottet emot Regeringskansliets faktapromemoria 2013/14:FPM111. Regeringskansliet redogör i faktapromemorian huvudsakligen för ärendets bakgrund och förslagets innehåll.

I faktapromemorian uppges att en preliminär svensk ståndpunkt för närvarande bereds inom Regeringskansliet. Någon ståndpunkt från regeringen är därför inte känd.

Tidigare riksdagsbehandling

Hösten 2009 behandlade miljö- och jordbruksutskottet regeringens proposition Kontroll av skyddade beteckningar på jordbruksprodukter och livsmedel (prop. 2009/10:22 , bet. 2009/10:MJU10). Förslaget innebar bl.a. en ny lag om kontroll av skyddade beteckningar på jordbruksprodukter och livsmedel för att ersätta den då gällande lagen. Utskottet biföll regeringens proposition. Inga motioner väcktes med anledning av propositionen.

Europaparlamentets och medlemsstaternas ståndpunkter

Av Regeringskansliets faktapromemoria framgår att medlemsstaternas ståndpunkter ännu inte är kända. Det noteras dock att det vid de diskussioner som föregick inrättandet av ett enhetligt skydd av geografiska ursprungsbeteckningar för jordbruksprodukter i huvudsak var de sydeuropeiska medlemsstaterna som förespråkade ett sådant system.

Ärendet är under beredning i Europaparlamentet. Europaparlamentets ståndpunkt är ännu inte känd.

Remissinstanserna och deras synpunkter

Regeringskansliet har remitterat grönboken för synpunkter till 34 olika remissinstanser. Svar har kommit in från 22 remissinstanser. 7 av dessa har uttryckt

en i huvudsak positiv inställning till en möjlig utvidgning av skyddet av geografiska ursprungsbeteckningar till andra produkter än jordbruksprodukter.³ 8 remissinstanser har meddelat att de inte har några synpunkter.⁴ 1 remissinstans, Livsmedelsverket, för ett bredare resonemang kring geografiska ursprungsbeteckningar. Livsmedelsverket pekar på sina erfarenheter med att arbeta med skyddet av geografiska ursprungsbeteckningar för jordbruksvaror. Man menar att systemet kräver en stor arbetsinsats samtidigt som man bedömer att nyttan för Sverige hittills har varit relativt begränsad.

1 remissinstans, Patent- och registreringsverket, resonerar i sitt remissvar både kring möjliga fördelar och eventuella risker med ett utvidgat skydd av geografiska ursprungsbeteckningar.

5 remissinstanser har uttryckt tveksamhet till tanken på att utöka skyddet av geografiska ursprungsbeteckningar. Dessa remissinstanser är Bolagsverket, Internationella Handelskammarens svenska nationalkommitté, Kommerskollegium, Svenskt Näringsliv och Tillväxtverket. Bolagsverket menar att ett utökat skydd av geografiska ursprungsbeteckningar till ytterligare produkter än de som omfattas i dag kan innebära en kollision med gällande varumärkeslagstiftning. Internationella handelskammarens svenska nationalkommitté anför att ett system av det slag som förespråkas i grönboken riskerar att hämma produktutveckling och konkurrens. Även Kommerskollegium menar att ett sådant system skulle kunna hämma konkurrens och internationell handel. Man anser också att varumärkeslagstiftning är ett fullgott alternativ till ett utökat skydd av geografiska ursprungsbeteckningar. Även Svenskt näringsliv menar att ett utökat skydd av geografiska ursprungsbeteckningar skulle inverka negativt på internationell handel. Dessutom varnar man för risken att det skulle kunna uppstå konflikter mellan ett sådant system och varumärkeslagstiftningen. Man anför också att systemet skulle innebära en administrativ börda för företagen. Tillväxtverket anför att ett utökat skydd av geografiska ursprungsbeteckningar till andra produkter än jordbruksprodukter i och för sig skulle kunna ge vissa konkurrensfördelar, men menar att de nackdelar som antas uppstå i form av en utökad administrativ börda med största sannolikhet är större.

Utskottets ställningstagande

Geografiska ursprungsbeteckningar fyller framför allt en funktion genom att de ger konsumenter en möjlighet att fatta välgrundade och säkra beslut om en produkts geografiska ursprung och de kvaliteter eller traditioner som kan vara förbundna med detta. Utskottet instämmer i kommissionens bedömning att ett utökat skydd av geografiska ursprungsbeteckningar kan vara ett verktyg för

³ FICPI Sweden (den svenska lokalföreningen för Fédération Internationale des Conseils en Propriété Intellectuelle, en sammanslutning av patentombud och varumärkesombud), Konsumentverket, Småföretagarnas Riksförbund, Stockholms universitet (Juridiska fakultetskansliet), Svenska Föreningen för Immaterialrätt, Sveriges Annonörer samt Sveriges Patentbyråers förening.

⁴ Institutet för språk och folkminnen, Konkurrensverket, Nämnden för hemslöjdsfrågor, Svea hovrätt, Svenska Industrins IP-Förening, Svenska institutet och Sveriges advokatsamfund.

att skapa transparenta förutsättningar för konsumenter att kunna välja varor utifrån sådana kriterier inom ytterligare produktområden.

Samtidigt vill utskottet poängtera att ett utvidgat skydd, om det införs, måste utformas så att det inte innebär ökade administrativa kostnader för företagen. Nya administrativa kostnader som systemet kan komma att ge upphov till riskerar att drabba särskilt små och medelstora företag och inverka negativt på företagets konkurrenskraft.

Därutöver vill utskottet anföra att det är av vikt att ett eventuellt system för utökat skydd av geografiska ursprungsbeteckningar inte utformas på ett sätt så att det hämmar internationell handel eller verkar konkurrensbegränsande. Systemet bör utformas så att ett utökat skydd av geografiska ursprungsbeteckningar inte bidrar till ökade handelshinder eller kan inverka negativt vid internationella handelsförhandlingar.

Därmed föreslår utskottet att riksdagen lägger utlåtandet till handlingarna.

BILAGA

Förteckning över granskade dokument

Europeiska kommissionens grönbok Tillvarata Europas traditionella kunnande på bästa sätt: en möjlig utvidgning av Europeiska unionens skydd av geografiska ursprungsbeteckningar till andra produkter än jordbruksprodukter (KOM(2014) 469)